

КПСС Марказий Комитетининг «Адабий-бадний журналларнинг коммунистик қурилиш тажрибаси билан ижодий алоқалари тўғрисида»ги қарори эълон қилинганидан буюн орадан икки йил ўтди. Қарор журнал редакциялари, барча ижод аҳли олдида бугунги кун учун ниҳоятда муҳим вазифаларни қўйди, иқтидорли ёзувчилар эътиборини ағдурди масалаларга қаратди. Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзининг «Шарқ юлдузи», «Звезда Востока», «Ешлик», «Илдиш» журналлари қарор руҳи ва талабларига жавоб берувчи бир қатор ижодий тадбирларни амалга оширди.

Адибларимиз ўз эътиборларини иқтисодий ва маданий тараққиётнинг ўзаси масалаларига тобора кенгроқ қаратмоқдалар. Бадний сўзининг таъсир қуввати ва эътибори ортиб бормоқда.

Лекин қарор олдикинига қўйган вазифалар тўғрисида ҳаққон айтиш, дейишга ҳали вақт етмади. Бугунги кун учун характерли, маънавий-ахлоқий вазифалар билан ишловчи бўлиш, бошқаларни ҳам ўз ичига ораштирадиган бадний кашфиёт — ижодий ҳаққон айтиш масаласи адибларимиз зиммасидаги ижтимоий қарз ҳисобланади. Бу ва бунга ўхшаш муҳим масалаларнинг ҳал этилиши маданий тараққиётимизга сезиларли таъсир кўрсатиши шубҳасиздир.

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНАЪАТИ

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР МАДАНИЯТ МИНИСТРЛИГИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1956 ЙИЛ 4 ЯНВАРДАН ЧИКА БОШЛАГАН

10 АВГУСТ 1984 № 32 (2772) ЖУМА

ИЗЛАНИШЛАР ДАВРИ

КПСС Марказий Комитетининг «Адабий-бадний журналларнинг коммунистик қурилиш тажрибаси билан ижодий алоқалари тўғрисида» деб чиқарган қарори қабул қилинганидан буюн ўтган икки йил журнал редакцияси ходимлари учун қизғин ижодий изланишлар даври бўлди. Бу тарихий тартиб ҳужжатини илгари фойдаланилмаган имкониятларни қидириб топишмишда, ижодий коллектив эътиборини бугунги куннинг етилиб турган масалаларига қаратишда, муҳим қўлланма вазифасини ўтапти. Шунини алоҳида таъкидлаш керакки, замонавийлик журналнинг барча бўлимлари фаолияти учун ўзаси бўлиб келмоқда. Кейинги икки йил давомида «Звезда Востока» саҳифаларида Саъдулла Кароматовнинг «Сўнгги бархат», Уткир Қошимовнинг «Дунёнинг ишлари», Юрий Леонтичевнинг «Саҳронинг сийрак кўз ёшлари» сингари романлари, Умарбекнинг «Дамир Усмоновнинг икки баҳори», Мухаммаднинг «Мирза муҳаммаднинг «Илқини» — ёлғизлик гули, Михаил Шолоховнинг «Шошилинч буржуа» каби қиссалари босилди.

Маълумки, ҳаёт муаммоларини тобора кенгроқ қамраб олишда ҳужжатли насл ва бадний публицистиканинг аҳамияти катта. Кейинги йилларда журнал саҳифаларида ҳаққонроқ маълумотлар эътибор ортиди. Буржуа турмуш тарзини кўпиртириб мактосчи чет эл радиостанцияларининг қўлуручили фаолиятларини фоти эъланиш йўллари босиб ўтди.

ЙЎЛЧИ ЮЛДУЗ

КПСС Марказий Комитетининг икки йил муқаддам «Адабий-бадний журналларнинг коммунистик қурилиш тажрибаси билан ижодий алоқалари тўғрисида» деб чиқарган тарихий қарори республикамиздаги энг ёш матбуот наشري — «Ешлик» журнали фаолияти учун муҳим йўналиш бўлиб хизмат қилмоқда. Журналимиз ташкил этилганидан буюн ўтган уч йил мобайнида ижодий коллектив ҳам, кенг авторлар давраси ҳам машаққатли, шу билан бирга завқли изланиш йўллари босиб ўтди.

Эртаиндин журналимизнинг ўттиз иккинчи дафтраи ўқувчилар қўлига етиб боради. Дастлабки сонлари 40 минг нускада чоп этила бошлаган журналининг тиражи ҳозирги кунда қарийб 150 минг нускадан ошган бўлиб, бундай юлдузча партизи мининг адабиёт ва санъат ҳақидаги программаларни мунтазам амалга ошириш тўғрисида, ҳаётнинг «оқимлаган қўриқлари»га ёшларни ҳосил қилишда ёшларнинг эришиши, Юсуф Жунаев, Шавкат Раҳмон, Сирожиддин Саидов, Мухаммад Юсуф сингари шоирлар, Зоҳир Аълам, Мурод Мухаммад Дўст, Нормурод Норқобилов, Анвар Обиджон каби адибларнинг журналимизда босилган асарларида бу фаилат аниқсиз еркин қўрилиб туради. Маълумки, бадний публицистика ижтимоий воқеликнинг турли қатламларини теран таҳлил қилиш, давр кун тартибига қўйилган рағб-баранг муаммоларга фаол муносабат билдириш борасида чексиз имкониятларга эгадир. Редакциямиз қўшида уюшган публицистик муаллифларнинг катта бир ортиди бу соҳада гайрат билан ижод қилмоқда. Д. Нуров, Қ. Собиров, Ш. Нуралiev, Қ. Дўстмухаммадов, Н. Саъдуллаев ва бошқа истеъдодли қаламкашларнинг ижтимоий дард

билан, чуқур публицистик таҳлил билан йўғрилган мақолаларни ўқувчиларда яхши таассурот қолдиради, деган умиддамыз. Айниқса, Д. Нуровнинг «Шаҳар ўртасидаги бир тул оқ ўрик» мақоласини бир ўқиганда эслаб ўтиш жоиздир. Умуми нигида қўянон, лоқайдликка қарши мурокасизлик бу мақолаани савдор қилди. Тошкент шаҳар партия комитетининг пленуми бу мақолага жамоатчилик ташкилотларининг аффикирини тортиди. Редакция коллективини бундан кейин ҳам журнал материалларининг ижтимоий салмоғини ошириш, навқирон авлодин коммунистик идеаллар руҳида, интернационализм ва она юртва сadoқат руҳида тарбиялаш борасида гайрат, талабчанлик билан иш олиб боради.

«Ешлик» журнали шу йил 8-сонидан бошлаб Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзининг органига айлантирилди. Демак, қилинадиган ишларимизнинг миёси ва қўлланма йна ҳам ошди. Партиямиз Марказий Комитетининг маъмур қарори, кейинги пленумларининг материаллари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVI пленумининг ҳаётбахш қарарлари бу борада бизга йўлчи юлдуз бўлиб хизмат қилди.

Эркин ВОХИДОВ,
«Ешлик» журналининг бош редактори

КОСМОНАВТЛАР ШАРАФИГА

Бугунги кунда метро тошкентликлар ҳаётига шу қадар чуқур сингир кетдики, ҳозир йўловчилар ўз манзилини метросиз тасаввур қилолмай қолдилар. Ҳозир жадал иш олиб бораётган иккинчи линия йўллари шаҳарни темир йўл вокзали билан боғлайди. Ёттиз йилги станциядан иборат бўлган бу қисм Ўзбекистон ССР ва Ўзкомпартиянинг 60 йил байрами арафасида фойдаланишга топширилди.

Станциялардан бири улуг ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоий номи билан аталиб, «Пахтакор» станциясининг ёнида жойлашади. Худди шу ерда биринчи ва иккинчи линия йўллари бир-бири билан туташади.

«Космонавтлар проспекти» станциясини Ленин номидаги хабароти Марказий бозорга яқин қисмида жойлашган. Бу станция ижодкорларининг ҳар томонлама гузал, қўлай бўлиши учун интилиб, бадний жиҳатдан мукамаллаштиришга ҳаракат қилгандари лойиҳадан ҳам қўриниб турипти. «ЎЗНИИ» градоостроительств» республика лойиҳа институтининг бир гуруҳ лойиҳачилари ижодига мансуб бу иш ҳаммамиз учун ҳам янгилик эди.

«Космонавтлар проспекти» иккинчи линиясининг учинчи станцияси бўлиб, бу ерда Ҳамза мукофоти лауреати архилари бир-бири билан туташади.

«Космонавтлар проспекти» станциясини Ленин номидаги хабароти Марказий бозорга яқин қисмида жойлашган. Бу станция ижодкорларининг ҳар томонлама гузал, қўлай бўлиши учун интилиб, бадний жиҳатдан мукамаллаштиришга ҳаракат қилгандари лойиҳадан ҳам қўриниб турипти. «ЎЗНИИ» градоостроительств» республика лойиҳа институтининг бир гуруҳ лойиҳачилари ижодига мансуб бу иш ҳаммамиз учун ҳам янгилик эди.

«Космонавтлар проспекти» иккинчи линиясининг учинчи станцияси бўлиб, бу ерда Ҳамза мукофоти лауреати архилари бир-бири билан туташади.

тентор С. Сутягин ва ана-ука рассомлар Ган ва ҳайкалтарош А. Келдин яратган эскиз бўйича инсоннинг космосга илк парвозининг рамзий маъноси ўз ифодасини топган.

У ҳаддан ортиқ бўёқлар билан чаплаганмаган, асинча шу станция маъмунига мос безан ва бўёқлар дид билан тан

Давоми еттинчи бетда

БУВАЙДА ДАЛАЛАРИДА

Биз бу моҳир пахта устаси ҳақида илгари ҳам кўп эшитгандик. Мана, энди у билан қоза-қоз батлашиб ўтирибмиз.

Абдуллажон ака Рўзалиев қотмадан келган, соддагина, илтифотли, ишбилармон деҳқонлардан. Ростини айтганда, ўзбекининг ҳақиқий деҳқонлари ўзи ҳаммаси шунақа. Район партия комитетининг биринчи секретари, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Мақсудали Ҳайдаров Абдуллажон Рўзалиев ҳақида гапиратиб: «Абдуллажон ер билан олиниш учун туғилган, қишда ҳам, ёзда ҳам ер билан олишади», деди-қўйди соддагина қилиб. Тўғри таъбир!

Бригадининг қарийб 100 гектардаги яхлит-яхлит майдонларида нақ белга уриб турган, 7—8 тадан тўқ кўсақ туққан, гул ва шоаларга бурканган қийғос гузаларга эътибор билан боққан киши, чиндан ҳам, Абдуллажон ака ер билан тиллашиб, замин саховатини оппоқ пахта тоғлари сифатида қўзқўлаш учун туғилганини англаши қийин эмас... Шу ўринда бошқа бир нарсани таъкидлаб ўтмоқчимиз. Районда еригинг тилини биладиган, уни ўз йўригига соладиган бундай микроишор деҳқонлар битта-иккита ёки тўртта-бешта эмас, неча ўнлаб, юзлаб! Ҳа, янқа отининг чанги чиқмас, чанги чиқам донги чиқмас, деган гап бор. Битта-иккита илгор бригада пахтаси билан қол-қол эки район хирмонининг салмоғи ошмайди. Еригинг тилини ҳамма билиши, ундан ҳамма бирдек баракали ҳосил олиши керак. Партиямизнинг пахтакорлар олдида қўйилган талабларидан бири ҳозир шу. Район илгирчи равишда шу позицияда турди. Бунинг учун, ҳусусан, бригада бошлиғи вазифасига тadbиркор, тоқир, узоқни кўра биладиган, ҳалол ва тўғри кадрларни сайлаш йўлидан борди...

Абдуллажон ака ҳали-ҳали бир воқеани эслаб юради. Бундан роппа-роса йигирма тўрт йил муқаддам у мана шу бригадада бошлиқ қилиб юборилганда, бригада ерларини айланиб юриб сукутга толганди. Ҳаммаси бўлиб 60 гектарча келадиган май

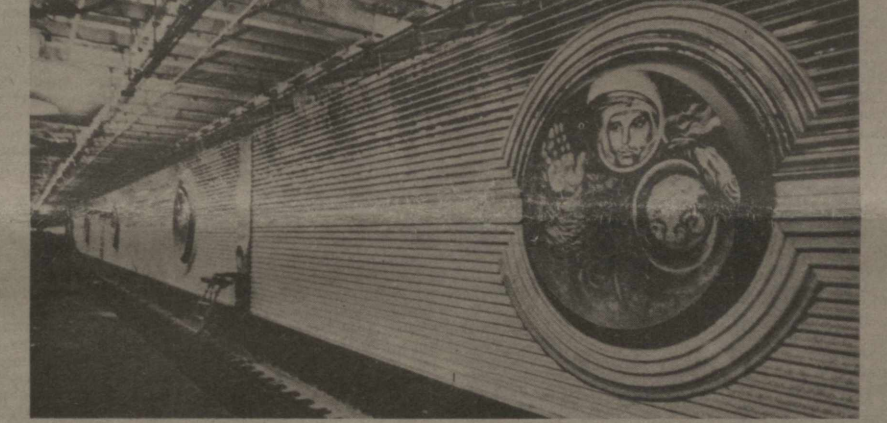
дон 90 тадан кўпроқ бўлган бўлгандардан иборат бўлиб, уларнинг ҳаммаси тут дахлати билан ўраб олинганди. Ҳар тўт тут, чамалаб қўрилса, у ёнбошғали, бу ёнбошғали камиди тўрт метрдан соя ташларди... Пахта мана шунақа ерларда етиштириб келинади. Бу майдонларнинг деярли ҳаммасида ҳосилдан кўра нимжон, қилтириқдеккина, лекин им-йилл гўза туллари кўриш мумкин эди.

Абдуллажон Рўзалиев қўндоқов қилиш йўли билан карталарни йиритлаштиришга аҳд қилди. «Нималар қилгансан, пиллага қаршимсан?» — деб йўлни тўсувчилар ҳам бўлди. Абдуллажон уларга ўз режаларини қисқа ва лўнда қилиб тушунтирди: «Ҳар бири 20—25 гектарлик карталар четларида тутқаторлар бўлади. Пилла ҳосили камиди икки барабар ошади».

Тўғри, қўндоқовлик бир неча йилга чўзилди. Бу фақат айтишга осон эди. Неҳ қузда ҳам, қаҳрагон қишда ҳам, аввалбақорда ҳам унинг далаларида қудратли трактор ва механизмлар гулдурси тпмади; қорайиб, озмиб кетган бригадининг кирза этиклари кечаси-ю кундузи далаларда, зовурлар тепасида из қолдиради. Шу тариқа улкан-улкан карталар барпо этилди. Қариган, кам ҳосил тут дарахлари ўрнини 5 минг тупдан зиёд навқирон, серҳосил тут қаторлари эгаллади. Ҳа, айтгандай, бригадада илгари 35—40 қўти ўринга 100 қўтидан ипак қўри боқилиб, рекорд ҳосил олинган бўлди. Пахтадан юқори ҳосил олишда эса, ҳозир Абдуллажон ака бригадасининг олдида тушадиганлар йўл ҳисоб. Ўтган йили ҳар гектардан 55 центнердан хирмон қўтаришган эди. Республикамиз юбилейи йилида эса аҳил коллектив 60 центнерлик маррани эгаллашга бел боғлаган. Шоҳлар тўқ кўсалардан улкан озулар амалга ошишдан далолат бериб турибди. Бригада юбилей йилида 500 тон

Давоми иккинчи бетда

1961. ТАТАРИН. ТИТОВ. НАУКАЛОВ. ПОПОВИЧ. БЫКОВСКИЙ. ТЕРЕШКОВА. КОМАРОВ. ФЕОКТИСТОВ. ОРОВ. БЕЛЯЕВ. ЛЕОНОВ. БЕРЕГОВОЙ. ШАТАЛОВ. ВОЛЫНОВ. ЕЛИСЕЕВ. ХРУНОВ. ШОНИН. КУБАСОВ. ФИЛИПЧЕНКО. ВОЛКОВ. ГОРБАТКО. СЕВАСТЬЯНОВ. ЗАВИШНИКОВ. ДОБРОВОЛЬСКИЙ. ПАШАЕВ. ЛАЗАРОВ. МАКАРОВ. КЛИМУК. ЛЕБЕДЕВ. АРТУХИН. САРАЖАН. ДЕМИН. ГУБАРЕВ. ГРЕЧКО. ЖОЛОНОВ. ГЛАЗКО. АКСЕНОВ. ЗУДОВ. РОЖДЕСТВЕНСКИЙ. КОВАЛЕНКО. РОМАНОВ. РОМАНЕНКО. ДЖАНИБЕКОВ. ИВАНЧЕНКО. АХОВ. ПОПОВ. МАЛЫШЕВ. СТРЕКАЛОВ. КИЗ. САВИН. САВИЦКАЯ. БЕРЕЗОВОЙ. СЕРЕБ. МАКАСАН. РОВ. СОЛОВЕВ. АТКОВ. 1984

Бўлажак станция сайқал топмоқда.

В. МОЛГАЧЕВ фотолари

ЖАСОРАТГА МУНОСИБ

да учиб кўрдим. Маълум бўлишича, ҳали эслатиб ўтилган юксакликда учур шамол оқими одатий ҳол экан. Бу қўвончли нафийёт эди.

Берлин осмони устида етти минг метр баландликка кўтарилди. Чунки бунис мумкин эмас, беш минг метр юксакликда темир арқонли ҳаво тўсиги аэроостатлари осилиб турар, уларга тўқнаш келиб ҳалок бўлиш ҳеч гап эмасди.

Биринчи парвоздан қайтишда, шамол йўлига тушиб қолди. Европада у Ўрта Осиёдагидан кучлироқ асаркан. Ениги сарфламай, бемалол учиб келавердик.

Парвозини доим ҳам бахатар кечган эмас. Учинчи галги рейсда Берлин устида Николай Елисееннинг қислоқ қолди. Пастлашга мажбур бўлди. Шу тариқа немисларнинг кузатув зонасига тушиб қолди. Улар бизни кетма-кет ўқиди тутишди. Самолет мувозанагини йўқотди. Бошмта нимадир қаттиқ урилди. Йўз ўнгини зулмат қоплади. Ҳамма келсам, кўрагим билан рулни босиб қўлиман. Самолет тинча шўғиб боради. Шундан билан уни орақда буртин. Бахтли тасодифна бизни ҳалокатдан сақлаб қолди. Аэроостатлар оралаб

тикка тушмаганимизда... М. Бахтия тасодиф дедик-гиз. Ҳаётда у доим ҳам кутилмаган ҳодисалар тўғрисида рўй берадими? Унинг инсон характери, қўнқималари билан боғлиқ ниҳатлар ҳам йўқ эмас. Бунга Сиз нима дейсиз?

Б. Т. Ўринли савол. Тасодифлар шарт-шароит, инсон характери, хатти-ҳаракатидан четда рўй берадими. Инсон руҳини билан боғлиқ, биз учун сири воқеалар кам дейсизми? Мен боалиқдан етим ўсманман. Онам ташлаб кетган. Бахтин бор экан, боқулик ишчи Ермил Михайлович Тихомолов мени ўз тарбиясига олди. Лекин революцияча аҳвол оғир эди. Тиркичилик авжидан кўп сарсон-саргардон бўлганимиз. Шу тариқа Тошкентга қўчиб келдик. Мактабни шу ерда тутатдим. Шу ердан учувчиликка ўқишга кетдим. Қўриб турсибизки, Тошкентта тасодиф тўғрисида келиб қолганимиз йўқ.

Энди айтиб бермоқчи бўлганим воқеа ҳам бир қарашда бахтли тасодифлар сирасига кирди. Аслида у мураккаб руҳий ҳолат, сир

ли ва сеҳрли ички сезим натижасидир. Бунинг қандай тушунади, бидмалдиму лекин мен тўғйулларга ишонаман.

Урушнинг иккинчи йили. Биринчи сентябрь. Полк командири Швербаков махсус топириш билан Варшава учинишни айтиди. Ишонсангиз, шу кунни ўчишга юрагим чопмади. Негадир кўнглим гаш эди. Ҳарбий шароитда қўнгли майдага қараб тириларидами? Учунлиқ ҳозирлик кўра бошладик. Бахтимизни қаранг, кунинг иккинчи ярмида ҳаво айниб, чақмоқ қақди. Момақалди-роқ гўмбурлаб, жала қўйди. Командирдан топириқ олди: махсус учин эртага қолдирилади, бутунча жанговар қисм иштириқдасизлар.

Немисларнинг бомбардмон қилинган ҳаракатдаги қисми учна узоқда эмасди. Осионга қўқарилиди. Белгиланган марраларини портлатиб, орнага қайтдик. Қайрилишда самолёт куйруғидаги узун қўниш думга қўзим тушди. Чап қанот моторига ўт туташган эди. Бир амаллаб ўчирдик. Катта қийинчиликлар билан учин майдонига қўндим.

Рўй берган аҳвол жиддий муҳомадага сабаб бўлди. Ахир, мен шу кунинг разведкачиларини олиб ўчишим керак эди-да! Моторини махсус комиссия текириб чиқди. Натижа даҳшатли эди: душман кўли билан поршен орасида маълум вақт ўтгач портлабдиган механизм ўрнатилган экан. Чамаси портлаб йўлда рўй бериши керак эди.

Махсус топириқ эртаси кун муваффақиятини ачуланди. Мана, сизга бахтли тасодиф. Қаҳрамон ушунини олишмиш ҳам бахтли тасодифнинг «роли» йўқ эмас.

М. Бу жуда қизик бўлди-ку, Борис Еришович. Менимча, нундай бўлганда ҳам ҳеч ким уни бу тарда наоҳламаса керак.

Б. Т. Мен у маънода, яъни уруш даврида кўрсатган жасоратининг олий уновонга муносиб муносибамизлиги ҳақида гапирмаляман. Жасорат муқофотга муносиб бўлиши кетди. Дивизия мени аслида Қизил Байроқ орденига тавсия этганди.

Давоми иккинчи бетда

РАСМИЙ ЖАВОБ ҚАТТИҚ ОГОҲЛАНТИРИЛДИ

Тошкент область Писмент район Куйбисhev номидаги 24-мактабининг бир гуруҳ ўқитувчилари редакцияга хат йўллаган эдилар. Унда мактаб директори Қ. Дадахуаевнинг қўполлиги, мансабининг суниетъмоқ қилиши, ўқитувчиларнинг маошидан уриб қолиши каби фактлар келтирилган эди. Редакция ушбу хатни текириш учун Тошкент область халқ маорифи бўлимига юборган эди. Тошкент область халқ маорифи бўлимининг мудири Анвар Назаров имзоси билан қуйидаги жавоб хати олинди.

Тошкент область халқ маорифи бўлими Писмент районидаги 24-мактаб ўқитувчиларининг хати юзасидан текириш ўтказди. Хатда келтирилган фактлар асосан

тасдиқланди. Мактаб ўқитувчилари ва бошқа ишчилардан байрам учуни келчалар ўтказиш учун пул йиғилганлиги фактлари ҳам учради. Писмент район халқ маорифи бўлимининг буйругига буюган мактаб директори Қ. Дадахуаева йўл қўйган хатловари учун қаттиқ огоҳлантирилди.

Хатини текириш натижалари мактаб педагогика коллективини ўртасида муҳокамга қилинди.

Анвар НАЗАРОВ,
Тошкент область халқ маорифи бўлимининг мудири

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ
ЎРТОҚ Қ. МИРКАРИМОВАГА «СССР ХАЛҚ АРТИСТИ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Совет хореография санъатини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун М. Турғубоева номидаги Ўзбекистон ССР Давлат хизмат кўрсатган «Баҳор» халқ раъс ансамблининг бадий раҳбари ўртоқ Қўндуз Миркаримовага «СССР халқ артисти» фахрий унвони берилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг қарори
К. ЧЕРНЕНКО
СССР Олий Совети Президиумининг секретари
Москва, Кремль
1984 йил 9 август

Омон МУХТОРОВ

НИҲОЛЛАР

Шоир Тошпўлат Ҳамид хотирасига
Сизни, буюк деёлмайман, Тошпўлат ака.
Бу бўларди ёлғон.
Қалбин парчалаган минг бир бўлакка —
Шоирлар кўп.
Ўзингизга аён.
Бугун
Сиз тўғрида дангал сўзлаш керак,
Иўқса,
руҳингизни чанг, қоплар.
Зероки,
Сиз учун энди

сидирилди бирдек —
Номаълум ва маълум
Ниқоблар.
Сизни, буюк, деёлмайман, Тошпўлат ака,
Аммо Сиз шоирсиз...

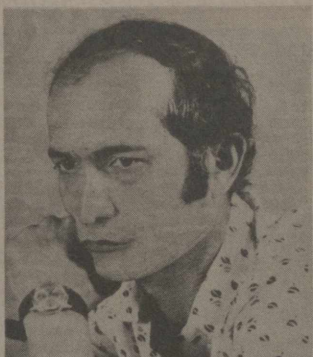
Айтай ана бир гапни:
Бедард каби кулиб, дардди юклаб юракка,
Биров эмас,
ёлғиз пайтда бузиб асабни —

Яшадигиз...
Қиёфанигиз шу эди. (Майли...
Тупроққа жойланди

энди бу гаплар.
Сиздан қолди:
на у шўх кулги.

Қитоблар...
Эҳтимол, қолишар...

Улар
Мумкин
йиллар тошқинида қолмаслиги ҳам.

Бу дунё шу:
Тушавериш роғлардан сувлар,
Қитоблар ҳам ўтаверар,
ўтгандек-одам.

Аммо Сиздан
тирик мерос —
Шогирдларингиз.
Бухорода

Сиз ўтказган қатор ниҳоллар.
Дарактларга айланаркан улар изма-из,
Унутилмас

Сиз томондан эсанг шамоллар.
Улар қолиб,
ҳали узоқ йиллар Сиз ҳақда

Сўзлаб юришадиган ҳикоя.
Бахтдир инсон хотирланса — унинг йўғида...

Шудир
Сизнинг умрингизда акс этган гоё!

Уша ғужум, қадим дарвоза.
Унга бошлаб чиққан тош зина...
Уша кичик ҳовли.
Супурилган. Тоза...

Болаликдан қолган хазина
Уша дарвозанинг ортида мангу
Турар энди азиз волида.
Отам ҳам, кетишга кетган-ку,
Юрган каби бўлар ҳовлида.

Улар билан энди, яхши биламан,
Сўзлашмоқчи бўлсам ҳар қачон —
Учрашим керак ўша ҳовли билан,
Юриб
ўша дарвоза томон...

Югура бошлади, даракт,

пойингдан

Бутун шохларингга

яшиллик.

Тўкила бошлади — қалба,

чиройингдан

Дардларки,

минг йиллик.

Сен гуллай бошлайсан энди

яқинда,

Бир нозанин бўлиб

порлайсан.

Инсонни ҳам худди ёлқиндай,

Гуллашга

чорлайсан...

Оқариб ётган атроф —

Оқ бир тун.

Ойдин бир тун.

У қор сингар шаффоф,

У қордек пок

мен учун.

Ўз-ўзидан бу олам

Тозаланган губордан.

Чиққини қаршимга

сен ҳам

Кўйлак кийганча

қордан...

Раззоқ АБДУРАШИДОВ

ОТАЛАР ЧИРОҒИ

Кўз ючгандан интилар
нурга —
Еруғликка одам боласи.
Балки шундан бутун умрга
Офтоб ила яқин ораси?..

Кўзларидан тўкилар ёғду,
Юрагига ошнодир оташ.
Уроғида кечалар у
Ойни ўрар дон-ла аралаш...

Ениши бор ишқ оловида,
Ҳажр ўти, рашк ўти яна.
Шуур, ҳиснинг минг қаловида
Алангалар қилгай тантана.

Ва умрининг ол уфқи охир
Бўлмай қолар у қадар
йироқ.

Сўнгги нафас нақадар оғир,
Мерос қолар фарзанда

чироқ!

Чироқ қолар

Ва ана ҳаёт

Ўз отини йўрттирар бирдек,

Ой ботади,
Кун чиқади бот,
Қизғалдоқлар очилгай

қирда...

Туғилмаку ўлмак — бу

мерос, —

Янгиланар тириклик боғи!

Боқийликка асосдир асос,

Оталарнинг ўчмас чироғи...

Нурга яқин бугун ҳам инсон

Атомлардан ёқар минг

кўёш...

Бугун бўлак ундаги

имкон,

Бўлак эрур заковат, бардош

Бугун унинг ихтиросидан

Ер курраси йитиши мумкин

Ва маҳобат, можаросидан

Ҳаёт тамом битиши мумкин.

Бевақт шамол, довул

сингари,

Еприлмасин десангиз ўлим,

Метин қилинг ҳаёт
сафларин,
Тўсинг тамом/қабоҳат
йўли!

Баҳору қиш бўлсин осойиш
Ер куррасин яқин-йироғи.
Гушаларда ёнсин безавол
Оталарнинг мерос чироғи.

Қаердадир чакки томчилар,
Қаердадир чарақлар қандил,
Қай қўлларда ҳамон

қамчилар...

Қай қўллар-чи, кишанга

банддир...

Элатлар бор — ёрқ гулига

зор,

Элатлар бор — ўз юртида

хор.

Олам отлиқ бу эски бозор

Кимга — орзу,

Кимга хотирот!

Ҳар бурчида минглаб

муаммо,

Минглаб тақдир ишин этиб

ҳал,

Илгарилар борадир дунё —

Бир ён кемтик,

Бир ён мукаммал...

Жонибек СУВОНҚУЛОВ

ОШНОЛАРИМ

Шамоллардир менинг ошноларим гоҳ,
Уларга қалбимда борин айтурман.
Қалбимнинг энг пинҳон зорин

айтурман,
Чўлларни улардан қилсин деб огоҳ.

Тўғайлардир менинг ошноларим гоҳ,
Чўлни ким улардай содиқ севади?

Чўлни жуда қадим, азиз шевада
Ким ҳам куйлай олар тўғрайдай
ногоҳ?!

Оқулардир менинг ошноларим гоҳ,
Тақдир тазйиқини чопишда энгиб,

Гарчи овлоқларга кетишар сингиб,
Елишин бир илғаб қолар бу нигоҳ...

Шуволлардир менинг ошноларим гоҳ,
Улардан гупурган заминнинг ҳиди

Вужудимни чўлга михлайди худди,
Чўлни қилгин дейди мангу манзилгоҳ.

Қуёнлар энг яқин сирдошларим гоҳ,
Чўлдан кечмасликка чорлар бу қуён,
Изсиз ўчмасликка чорлар бу қуён,
Чўлпараст бўлмақни санамай гуноҳ.

Мирзачўл йўллари ошноларим гоҳ,
Келажак ўйларин ташиб борурман,

Гулларнинг бўйларин ташиб
борурман!
Чўлга руҳ берганлар мен билан
ҳамроҳ!

— Игит, кифтада сафар анжоми,
Бундай хомш турибсан нечун?

— Ўйлангирар олис йўл доми,
Пой-пиёда чиққанам учун.

— Эҳ, игит-а, умиднинг бор-ку!
Шу умиднинг ахир тулпор-ку!

— Йўл бошида нечун ҳафақон
Ҳаёл суриб турибсан, ўғлон?

— Ахир дўстсиз сафарда қийин
Бўлишини англабман кейин.

— Қўрқма, дилда ишонч бўлса гар,
У бир ҳамроҳ ўрнига ўтар.

— Айт, йўлидан ортага ким қайтар
Ешлик қони жўшиб турган чоғ?

— Йўлим олис ҳамада серхатар,
Мен унутиб, олмабман яроғ.

— Ҳалол бўлсанг, яроғинг ҳечдир,
Билсанг, игит шаҳди қиличдир.

Бирн бирдан ширин.

В. ПОРТНОВ фотоси

Назар ШУКУРОВ

СОМОН ЙЎЛИ

Сомон йўли. Ухламайди бу йўлнинг чанги,
Босилмайди ўтиб кетган қарвонлар занги.

Киприкларим найзасига илинган осмон,
Шу тиг билан ўртасидан тилинган осмон.

Юлдузлар-ку оловтўёқ тевалар изи,
Кўзларимни очтирмайди чанглари тўзиб.

Юлдузларнинг ён-ғирдида бўшлиқ хувулар,
Ютмоқ бўлиб бу саҳрода бўри увиллар.

Киприкларим найзасига инграйди осмон,
Нақ устимга қуламоқчи чексизлик шу он.

Сомон йўли сурат янглиғ қоқилган кўкка,
Икки учи уфқларга санчилган тўкка.

Сен келмайсан.
Кўчалар кутар,
Ҳаммадан ҳам қирғоқлар
интиқ.

Йиллар ҳам шу йўллардан
йўтар,
Тортар қанча чашмалар
тиниқ.

Кута-кута сарғайар боғлар,
Япроқлари тўкилар дарддек

Емғир эмас, саволлар ёғар,
Ҳаммасига келишинг
шартдир.

Сен кетган йўл бўйлаб

гоҳида

Келар чанга беланиб

шамол.

Соч толангнинг бир кун

шоҳига

Илинишин кутар таниш тол.

Кўёлмасдан бағринга

бошин

Кута-кута гуллар сўлиган.

Уларнинг ҳам мен каби,

фақат!

Боролмаслик келар қўлидан!

Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси,
СССР Давлат мукофотининг лауреати
Ҳамид Гуломнинг «Андижон денгизи»
номли янги романида ўзбек халқининг
сув учун, ҳаётини фаровонлик учун олиб
борган кураши ва бу кураш қаҳрамон-
лари — кекса мириблардан ҳозирги ёш
муҳандислар, ишчилар, деҳқонларгача
халқининг фидоювор кишилари ҳақи-
да ҳикоя қилинади.

Романининг биз бугун эълон қилаёт-
ган «Қорадарё» бобида Андижон сув
ишоти қурилиши бошланган дастлаб-
ки кунлар ҳақида сўз боради.

Дилбар тез-тез тушига кирар,
нуқул йигит ҳа-
лида бу офатикон қиз Қорадарё соҳилида,
қип-қизил полларда қулоқини кенг айланча чопқил-
лаб кетаётган ҳолда кўринар эди.

Умр — елдириш. Уч йил ҳаҳу дегунча ўтиб
кетди. Обиджон армия хизматидан бўшаб, қиш-
логига қайтиб келди. Илк оманинг Кампирра-
вотнинг қоқ қиндигига жойлашган чорбон агро-
фидо унинг парванонадек айланиб қолганини та-
биий бир ҳол, деб тушуноқ керак. Лекин ҳамон
ҳарбий кийимини чымаган сержант йигитнинг
хатти-ҳаракатлари беҳудуд: у излаган юлдуз ўн-
дан доим яшириниб юрар, нечундир унга сира
кўринмасди...

БЕКРОЧИДАН эл безор деганларидай, ишга
киришга шовилмаётган Обиджон ҳам тор
қийлоқда эрта-кеч юмуш билан машғул
кишиланинг кўзига эриш кўрина бошлади. Бу-
нинг устига тирикчиликни ҳам ўйлаш керак. Опа-
си эрта-кеч далада: қолхозда тинимсиз маҳнат
қилаётган, даромаднинг баракиси йўқ.
Қолхоз кейинги йилларда иқтисодий жиҳатдан
анча қўйиб, маошдан пўттур кетибди. Яхшиям уй-
да битта соғин сизир, иккинчигина қўй бор, бўл-
маса, рўзгор ҳақиқий тешик ғорга айланган бў-
ларди.

Армиядан ҳарбий хизмат аълочилиси, партия
аъзоси бўлиб қайтиб келган Обиджон ўйлаб-ўй-
лаб ўзининг содиқ жўроғи янги йўлчи, водий-
га мактови кетган олий маълумотли мириб Ил-
ҳом акага учраб, шогирдликка олишни илтимос
қилмоқчи бўлиб турганида, дарё бўйига қатор,
қодирлар тика бошлаган экспедициячиларга дуч
келди. Улар Кампирравот дарасини, Қорадарё
табятини биландиган, қўлида ҳунари бўлган аш-

ларга муҳтож эканлар, Обиджонни бурғучи қи-
либ ишга олдилар.

Уша кундан бошлаб Обиджоннинг қўли ишда,
кўзи йўлда бўлиб қолди. Узоқда оқ қўйлар, қи-
зил дурра кўринса, юраги ўйнар, аммо йўловчи
қиз Дилбар эмаслигига ишонч ҳосил қилган,
таравзи қўлигандан тушиб шалтиб қолар эди.

Дилбар эса, бундан бир неча кун аввал, Обид-
жон ҳам кутмаган бир пайтда тўсатдан пайдо
бўлди. Экспедиция кунлик ишини тўғатиб, дарё
бўйидаги қодирларига эндигина қайтиб келган
сурманг оқшом эди. Қўйлар тоғ ортига чекин-
ган, адирлардаги заррин шўъла сўнган, гилан-ги-
лаш полқизғалдоқлар анча мунгайиб қолган
фасл... Обиджон экспедиция аъзоларига асбоб-
ускуналарини йиғиштиришда ардамлашганда
ёлғизоқ йўлда шарпа сезилди. Икки ўрим қалин
сочини бошига турмаклаган, оқ шоҳи қўйлаги
нозик қадди-бастини сириб, сийниси билинар-
билимас туртиб чиққан, сузук кўзлари чакнаб
турган қиз — Обиджонни ром этган гўёл ўнг
қўлида каттагина туғун кўтарганча ям-яшил ўт-
ўлан денгизда сузиб келар эди.

Обиджон қўлидаги бурғунни ерга қўйдигу, тур-
ган ерда суратдай қотиб қолди.

— Ҳа, Обиджон, — экспедиция бошлиғи Жу-
ков йигитга ҳайратланиб тинчиди. — Нега ран-
гингиз оқариб кетди? Тобингиз жойдами?

— Жойда... Ҳа, ҳа, жойда... — Обиджон
даудиланди. — Кечирисиз, Сергей Николаевич.

Менга рўхсатини!

— Рўхсат. Эртага эрталаб соғат еттида учраша-
миз. — Жуков соҳил бўйлаб чопқиллаб кетаётган
қизни кўриб, мийинида кулиб қўйди.

— Ҳўп бўлади, Сергей Николаевич!

Обиджон беихтиёр олдинга интилиб, ҳаёлидаги
оқ қайнақ сузиб келётган яшил тўқинлар то-
монга отилди.

— Ассалому алайкум, аскар ака! — Дилбар
уни дарҳол таниб, туғунини чап қўлига олди-да,
ўнг қўлини йигитга узатди. — Армиядан соғомон
келдингизми?

Бў кутмаган илтифотдан қувониб кетган
Обиджон қизнинг қўлини икки қўллаб олди ва
чўй ушлаган кишидек тоқтотилди:

— Э, раҳмат, минг марта раҳмат-эй! — деб
юборди.

Дилбарнинг олпоқ лўпни юзи кулгига тўлди,
энди очилган гунаҳни эслатган кулгилари ўй-
нади, у Обиджоннинг ҳорин юзига, чанг-губор-
дан оқарган гимнастёркасига, катта йилтироқ на-
галлик қалин қамарига бир-бир қараб чиққан, та-
ажжубланиб сўради:

— Нега раҳмат дейсиз? Нега минг раҳмат
дедингиз?

— Кўрганимга! Сизни кўрганимга, Дилбархон!

— Обиджон ҳажонини сал-пал босиб олиб,
фиркинни очди: — Нега ой, неча йил фақат шунинг
орзу қилувдим, бир кўролмай доғда юривдим!..
Раҳмат-эй, табиятнинг нозик ерларига!..

Ҳамид ГҲЛОМ

ОБИДЖОН Дилбарни дарё бўйида, қалин ўт
оралаб ўтган якшоғқ йўл устида кутяпти.
Қизгиш кўёш рўпарадаги тоғ елкасига ён-
бошлаб, унинг ортига астагина сирғалиб тушёт-
ган пайт. Май ойининг охири бўлса ҳам, тоғ ба-
ярилари ва ундан нари — тисси адирларини қопла-
ган бўлиқ ўт ям-яшил товланади, полқизғал-
доқлар перча-перча қирмизи гилем каби яшнай-
ди, бу тақрирланмас ажиб табиат манзараси энг
лоқайд одамнинг ҳам нигоҳини ўзига тортади.

Дилбар — ҳамқишлоғи Илҳом аканинг тўн-
чиги, етти қизнинг сардори. Водийга довури тар-
қатган, катта-кичик ҳамма мириблар томонидан
тан олинган бу ўқар табиатли муаллим ва айти
вақтда машҳур мириб ўғил кўрмади. Тоғ йиги-
тлари каби суяги маҳаббатда қотган, йигитлиги ма-
шаққатларда кечган ва шу туфайли кеч уйлан-
ган Илҳомнинг севимли хотини Лобархон ўн сак-
киз йил давомида бирин-кетин етти қиз туғиб
берди. Бу — ҳаётда учрайдиган табиий ҳол бўл-
са ҳам, мириблар маскани — Кампирравотда
Илҳом мирибнинг ўғил кўрмаганигиз ёр-дўстла-
рини анча ранжитди. Нега десангиз, мириблик —
оғир касб, бу касбни фақат эриклар эгаллаган-
лар

МЕХР ВА БУРЧ

«Еш гвардия» наشريетида чоп этилган таниқиди Сало-хиддин Мамажоновнинг «Ишонч ва бурч» китобида муаллифнинг ўзбек совет болалар адабиётига оид мақолалари, айрим ёзувчиларнинг ижодий портретлари ўрин олган. Уларда болалар адабиётининг ўзига хос томонлари, ранг-баранг услубий изланишлар изчиллик билан кузатилади.

Маълумки, болаларда эстетик дидни, нафосат ҳиссини тарбиялаш, шакллантириб боришда адабиётнинг аҳамияти катта. Шу маънода тўпلامдаги «Ўзгаллик дунёсари» мақоласи ақтуалдир. Муаллиф болалар учун ёзилган асарлар таҳлилдан келиб чиқиб, болалар адабиётининг эстетик тарбия воситаси эканлигини илмий асослайди. Бунда у К. Маркс, Ф. Энгельс, В. И. Ленин, Н. Чернышевский, В. Белинский, К. Цеткин каби сиёсийларнинг нафосат ҳиссини, эстетик тарбияни шакллантиришда бадиий асарларни ўқиш нақадар муҳим эканлиги ҳақидаги ибратли фикрлари билан ўқувчини таништиради.

Китобдаги «Севимли қаҳрамонлар, идеал образлар», «Шум болаларни кўраган...», «Ватан ва инсон учун юнзим фидо» каби мақолаларда болалар адабиётшунослиги масалаларида янги-ча қарашга интилиш тенденцияси кўзга ташланади. Жумладан, болалар адабиётида бир-бирга ўхшашмайдиган қаҳрамонлар образлари яратилганини олим Ғ. Умарбеков, Х. Тўхтабоев, Ф. Мусажонов, Л. Маҳмудов, Ҳ. Пулатов каби ёзувчиларнинг асарлари мисолида кўрсатади. Айниқса, автор «Замонавийлик—болалар адабиётининг ҳам қалби» мақоласида эътиборини болалар адабиётининг долзарб масала—бадиий маҳорат ва ижодий қаҳрамон проблемасига қаратади: «Замонавий-

лик масаласи болалар адабиётининг ҳам энг асосий, марказий масаласидир,—деб ёзади олим.—Ҳатто айтиш мумкин, чуқур замонавийликка эришиш болалар адабиётида катталар адабиётига нисбатан оғирроқдир. Чунки болаларга ҳаётдаги муҳим инжимоий-сиёсий ҳодисалар тўғрисида, халқнинг катта кураши, меҳнати ҳақида, курашда рўй бераётган улкан воқеалар, революцион курашлар тўғрисида болалар тилида, болалар оғи, тушунчаси даражасида фикр юритиш керак...». Бу ҳусусда олим Қуддус Муҳаммадий ижодидан намуналар келтиради. Унинг «Ким бўлсам экан?», «Одам ва одам хангомаси», «Тарвуз полвон» каби асарлари кичкина-тойларнинг руҳий кечинмаларига мослиги, тарбиявий қиммати, ҳаётни тушунириши ва унинг номат-луқ томонлари ҳақида маълумот беришни алоҳида таъкидлайди.

Мунаққиднинг Ҳ. Ҳ. Ниязий, Ҳ. Олимжон, С. Жўра, А. Мухтор, Н. Фозиловга бағишланган адабий портретларида рўй ёзувчилар ижодининг кенг китобхоналарга унчалик маълум бўлмаган жиҳатлари билан таништи-рилади.

Бугунги кунда ўзбек совет болалар адабиётшуносли-гида болалар адабиётининг муҳим муаммоларни илмий-назарий таҳлил этиб бери-чи проблематик мақолалар жуда кам ёзилмоқда. С. Мамажоновнинг «Ишонч ва бурч» китоби мана шу кем-тининг тўлдириши, деган умиддамиз. Ленин китобдаги баъзи назарий мақолаларда айрим муҳим масалалар ян-ши ёритилмаган. Жумладан, «Ижодий қаҳрамон масала-си», «Шум болаларни кў-раган...» мақолаларида му-аллиф жуда муҳим масала-ни тадқиқ этиш вазифасини қўяди-ю, бироқ уни тўла очиб беришга унчалик қи-зиқмайди. Қўйилган масала-ни дадил, фактлар билан ис-бот қилиб, улар ҳақида ке-нроқ фикр юритиш ўрнига олим даврга таъриф бериш ва асарларни оёроқ қилиш билан чекланади.

Мазкур тўплам болалар адабиётшунослиги ҳақидаги тасаввурини бойитиши ва эртанги адабиётимиз тарақ-қетишини муҳим муаммолар-ни ҳақида жиддий ўйлаб кў-ришга даъват этади.

С. ИРИСХУЖАЕВА

Редакция почтасидан

САМАРҚАНД ҚИЗЛАРИ

Владимир областида улар-ни Самарқанд қизлари дейи-шади. Бунинг боиси шунда-ки, бу қизларнинг деярли ҳаммаси Самарқанддан ком-сомол йўлланмаси билан ке-лишган. Биз ишлаётган иж-коратупроқ районларида иш қизин, ҳар хил маросимлар-га бағишланган йилбиллар уз-қоққа қўйилмади. Гаплар қисқа, фикрлар лўнда бўла-ди. Бу гал ҳам шундай бўл-ди. Қурилиш ташкилотининг ярим йиллик якунига бағиш-ланган таътабала маҳаллий комитет раиси Елена Анто-нова сўз олиб, мусобақа го-либларини эълон қилди.

— Ярим йиллик якуни бўйича биринчи ўринни Са-марқанд қизлари эгаллашди. Улар ўтган давр мобайнида 45 минг ўрнига 62 минг

сўмлик иш бажардилар. Бу-ни таъшири, улар пардоз-лаш ишлари бўйича иккита ихтиро тақлиф этдилар. Ана шу тақлиф ишлаб чиқа-ришга жорий этилиб, меҳ-нат унумдорлиги икки бара-вар ошди.

Шундан кейин бригадага пул мукофоти ва вишпель топширилди.

Қизлар бригадаси асосан пардозлаш ишлари билан шугулланади. Бу қизлар жи-ло берган биноларга ҳавас-сим келади. Ҳамюртларини билан узоқ суҳбатлашиб ҳам қоламан. Тамара Панина, Дилбар Нузова, Гули Қалан-дарова, Наталья Максимен-ко — буларнинг ҳар бири бир олам. Бу аҳил коллен-тив пардозлаган биноларни

ноқоратупроқ ўлкасининг қўлига шаҳар ва қишлоқ-ларида қўриш мумкин. Стру-нино шахри марказида қу-рилган 49 квартираларни у-жай биноси, Собинск райони-нинг Ворша қишлоғидаги 100 ўринли ётоқхона, қи-лоқ Совети биноси, «Влади-мирмелиорация» трестнинг маъмурий биноси, Пушкино районидagi «Рассвет» са-натория бинолари ана шу қизлар қўлидан жилло топи-ди.

А. МУҲАММАДАЛИЕВ
Владимир области

«Қизил китоб» огоҳлантиради

Хурматли редакция! Турон йўлбарси, яъни тоғ қоп-лони «Қизил китоб»га кирганими? Бу жонивор қанақа хусусиятга эга? Шу ҳақда батафсилроқ маълумот бе-ришларингизни сўраймиз.

Ленинбод

А. БОЕВА
И. ОЛОВУДИНОВА,

Мухбиримиз биология фанлари доктори, профес-сор А. САГИТОВдан ушбу мактубга жавоб қай-таришни илтимос қилди.

—Авалло, ленинбодлик газетхонларнинг саволари-га аниқлик киритишга тўғри келади. Назаримда улар турон йўлбарси билан тоғ қоплони бир жо-нивор, деб ўйлашган-ган ўхшайди. Аслида улар бир оилага мансуб бўлган, лекин яшаш тарзи тўзалиши билан бир-биридан анча фарқ қиладиган жониворлардир.

«Қизил китоб» масаласи ҳам аниқлик талаб этади. Маълумки, халқаро «Қизил китоб» билан бирга СССР ва Ўзбекистон ССРнинг ҳам «Қизил китоб»и бор. Тоғ қоплони бутун инсониятни огоҳлантириб турувчи, яъни тревога сигнал вазифасини бажарувчи китобларнинг уча-ласига ҳам кирган. Турон йўлбарси эса республикамиз «Қизил китоб»идан чиқарил-ган. Чунки асл ватани Ўрта Осиё ҳисобланган турон йўл-барслари Ўзбекистон терри-ториясида ҳозир яшайди. Асримиз бошида улар Амударё ва Чирчиқ дарёси со-ҳилларида, ҳатто Тошкент шаҳри атрофларида ҳам уч-раб турган. Лекин кейинча-лик жониворлар аёвсиз тарз-да қириб ташланган. Уш-лайларда йўлбарсларини отиш учун махсус ҳарбий командалар ташкил этилган-ни ҳақида маълумотлар бор.

Тўғри, биргина йўлбарслар эмас, шу жумладан, бўри-лар ҳам турли усуллар бил-лан овланиб келинати. Аммо улар табиатда ҳали кўп, бунинг сабаби шунданки йўлбарс бўрига нисбатан жуда оз насл беради. Бўри ҳар баҳорда 7—10 тага-ча бола туғса, йўлбарс ҳар ик-

ки йилда икки-учта насл бе-ради, холос. Бундан ташка-ри турон йўлбарслари хуш кўрадиган қамчишорлар ка-майиб кетди. Унинг асосий озуқаси бўлмиш тўғиз, Бу-хоро бугуси, жайронлар но-ёб бўлиб қолди.

Йўлбарс — йиртқич ҳай-вонлар орасида энг йирити ва кучлиси. Унинг оғирлиги

баъзан уч юз килограммга етади. У от, туя сингари йирити ҳайвонларини ҳам бир ҳамладаёқ йиқитиб, қамчиш-орлар орасига осонлик бил-лан олиб кета олади. Ҳин-дистонда одамхўр йўлбарс-лар борлиги ҳақида ҳам ёзишди. Инсон қонига ўрган-ган йўлбарслар кейин ёвуз одамхўрга айлансалар, ажаб эмас.

Қоплон (уни қор қоплони, тоғ қоплони, ирис ҳам дейи-шади) ҳозирча республика-миз территориясида бор. Ле-кин жуда оз қолган: қопло-ни гоҳида Зомин, Чотқол, Угам тоғлари қўққилирида учратиш мумкин. У жуда хушёр, одамнинг ҳиди ва шарпасини узондан сезади. Бунинг устига кундузи овга чиқмайди.

ХАТ ЭЪТИБОРСИЗ ҚОЛМАСИН!

ПАРТИЯ ва ҳукуматимиз меҳнатна-шларнинг хат-ва шикоятларига эътиборни тобора оширишни талаб қилаётганлиги бежиз эмас.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ўртоқ К. У. Черненко кўрсатмалари асосида меҳнатна-шларнинг хатлари билан ишлагани янада яхшилаш вазифасини қўймоқда.

«Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетаси редакцияси келаятган хатлар тобора кўпайиб, уларнинг географияси, мазмунини ҳам кенгайиб боришти. Редакциямиз почтасида журналист ва олим, ишчи ва деҳқон, ўқитувчи ва студент ҳулласи турли касб соҳибларининг дил сўзлари битилган мактубларини учратиб мумкин. Уларнинг мазмун ҳам ранго-ранг. Кимдир газетда ёритилган ахло-қий мақолага муносабат билдирса, бошқа биров адабиёт ёки санъатнинг долзарб муаммолари ҳусусида сўз юритади.

Редакция бўлимлари конкрет ва кизирли тақлифлар билдирганидан бу хатлардан тўла фойдаланмоқда: улар газетга саҳифаларига олиб чиқилмоқда. Айрим хатлар эса тегишли ташкилот ва муассасаларга тегишли учун юбо-рилмоқда.

Газетамизда эълон қилинган очерк жанри, театр ва томошабин муаммосига

бағишланган бахслар, «Табиблик: на-жотини, найранг», «Қизлик гурури», «Вадхулқ овозлар», «Бола меҳр сурай-ди», «Полонлар марғур бўлади», «Пах-такор ва хашарчи: қарс икки кўлдан чиқади» сарлавҳали мақолалар юза-дан юзлаб мактублар олди. Газетхон-ларимиз ўз мактубларида кўтариб чи-қилган масалаларга ўз муносабатлари-ни билдиришган, уларни тезроқ ҳал қи-лиш масаласига кўнучаклик билан ё-нашаган.

Айрим идора ва ташкилотларнинг раҳбарлари газетга чиқишларига, шу-нингдек, текширишга юборилган мак-тубларга ўз вақтида қончилик жавоб йўлламақдлар, қўтаришган масалалар, шикоятлар юзасидан амалий чоралар кўрмоқдалар.

Шу билан бирга, айрим муассаса ва идораларнинг раҳбарлари бу муҳим ишга ҳамон соғуворонлик билан қара-моқдалар. Ўзбекистон ССР Алоқа министри-ни, унинг область, районлардаги бўлимлари устидан қўлига шикоят хатлари келиб турибди. Бу эса ўз навбатида ана шу соҳада нуқсон ва камчиликлар қўлини-дан далолат беради. Лекин шунга қара-май, республика Алоқа министри-ни газетамизнинг шу йил 25 май сониде эълон қилинган ва қизинг баҳс-муно-зараларга сабаб бўлган «Вадхулқ овоз-лар» сарлавҳали мақолага ўз муносаба-тини билдирмади.

Қўрабтоқнинг газетхон Б. Умиров танқид учун таъйиқ остига олинганини маълум қилган эди. Редакция бу хатни текшириб чора кўриш учун Самарқанд

БИР ЎРИНГА СОТИЛГАН БИЛЕТЛАР

Биз Тошкент темир йўл вокзалидаги ўта тартибсиз-лик ва масъулиятсизлигининг гувоҳи бўлиб, сизларга ишбу мактубни йўллашни лозим тойдик. Шу йил 12 июль кунин Тошкент — Китеб поездида ўз ўрнидада ўтирган эдик. Шу пайт яна бир аёл келиб, биз эгалла-ган жойини бўшатишни талаб қилиб қолди. Қарасан, ҳақи-қатан унга ҳам худди биз-нинг ўринлар —17 вагонда-ги 19—20 жойларга билет сотилган экан.

Кейин вагон провонднинг С. Зоҳидовга мурожаат қилдик. У жигитийрон бўлиб кассирларни қорала-ди. Бунақа қоллар кейинги

пайтда кўп содир бўлаётгани-ни гапирди. Биз вокзал на-батчасига боришга аҳд қил-дик. Қарасан, бу ерда ҳам ўнлаб одамлар чалқаш би-летларни кўтариб юришип-ти. Айрим ўринларга ҳатто учтагача билет сотилибди.

Бу эса кўп овозгарчилик-ларга сабаб бўлмақда, одамларни сарсон-саргар-дон қилмоқда. Наҳотки, Ўрта Осиё темир йўл бош-қармасидаги раҳбар ўртоқ-лар ва Тошкент вокзали бош-лиқлари бу ҳолдан беҳабар бўлишса?

Ҳ. МАҲМУДОВ,
Деҳқонбод районидagi
7-мактаб ўқитувчиси

ҚАЧНА КУТИШ КЕРАК?

Бизнинг «Ойим» совхоз-и-мида 800 точили автомат-телефон станцияси бор. Аммо унинг фаолияти жуда-лаб талабга жавоб бермай-ди. Бу ерда Андижон ёки Тошкентга телефон қилиш учун баъзан суткалаб ку-тишга тўғри келади. Чунки совхозимиз телефон станция-

сида шаҳарга боғланган ли-ниялар жуда оз. Бундан телефончи қизларнинг ҳам қаттиқ қийналишмоқда. Бу ҳусусда Андижон об-ласта алоқа узели раҳбарла-рига ёзган шикоятларимиз негидир натижасиз қолиб келмоқда.

М. БЕКМИРЗАЕВА

эришганликларни ҳозирча бизга қоронғу. Қоплон ҳам қандай қалтис йўлдан ҳам осонлик билан ўтиб кетади. Ўз ўлкасини анча вақтгача кузатиб, таъ-қиб этиб боради ва ногаҳон-да унга ташланиб нобуд қи-лади.

Бу жониворнинг ҳам кес-кин қамалиб кетиши аввало бетайин оғирларнинг қўлай-иши билан боғлиқ. Улар қоп-лоннинг ўзигагина эмас, унинг ўлкаларига ҳам қи-рон келтиришлар.

Зомин, Қизилсув қўриқ-хоналаридан мавжуд тоғ қоплонлари ҳар томонлама муҳофазатга олиниши, улар-ни қўлайитиришнинг илмий асослари ишлаб чиқилиши зарур. Қоплонларни ҳатто ҳайвонот боғлари учун ту-тишни ҳам тўхтатиш лозим, деб ҳисоблайман. Унинг те-рисининг сотоқчи бўлган ов-чилар рағбатлантирилмасли-ги аксинча, қонун бўйича жазоланиши керак.

область партия комитетига юборганига бир ойдан ошганига қарамай, амалий жавобдан дарак йўқ.

Қашқадарь область, Гузюр район ва Пискент район раҳбар ташкилотлари, Оққўртон район Совети ижроия коми-тети ихтиёрига юборилган хатларимизга ҳам жавоб кўтирмиш.

КПСС Марказий Комитетининг «Эсто-ния ССР раҳбар кадрларининг меҳнат-нашлар ўртасида сиёсий-тарбиявий иш-даги иштироки тўғрисида»ги қарорига шундай жумлалар бор:

«КПСС Марказий Комитети шунини таъкидлайди, раҳбар кадрлар СССР-нинг меҳнат коллективлари тўғрисидаги қонунини амалга оширишда, социалистик демократияни янада ривожлантиришга катта роль ўйнайдилар. Улар жамоат ташкилотларига доимо таяниб иш кўри-шлари, ишчилар орасидан чиқадиган сўз-га қўлоқ солишлари, оммадан ўрганиш-лари, у билан маслаҳатлашшлари, амалий тақлифлар ва танқидий муло-қозаларни тўла-тўқис амалга ошири-лишига ҳаракат қилишлари лозим. Со-циал адолат принципини ҳамма жойда ва ҳамма ишда муттасил қарор топтири-лиш, хатлар йўлтиқосномалар, шикоят-лар эътибор билан қўриб чиқилиш, меҳнаткашларнинг ҳаёул қилиш улар учун қўлай вақтда ўтказилиши».

Бу адолатли қўрсатма ҳамма учун дастуриламал бўлмоғи шарт.

ХАТЛАР ВА ОММОВИЙ ИШЛАР
БЎЛИМИ

Самарқанд чой қадонлаш фабрикаси маҳсулотлари мам-лакатимизнинг қўлига республикалари, шаҳар ва област-ларига жўнатилади. Суратда: фабрика ишчилари Лидия Ткачова ва Дилбар Мўминова. Улар чойнинг янги этикеткаларини намойиш қилмоқдалар.

Р. ҒАФУРОВ ФОТОСИ
(ЎЗТАГ)

— Нега энди! — Обиджон таажкубаниб сў-ради. — Нега энди фирингиз ўзгариб қолди? — Билмадим... — Худди ой юзини булут қоплагандай, Дилбарнинг ҳам юзи жиддийлашиб, боя қилиб турган қўқайиб қўлларни сўнгиллашди. — Агар дадам билан суҳбатлашмоқчи бўлсангиз, сиз уни таянчиса, истаган вақтингизда келиб сўзлашаверинг. У киши — дарёда набатчи ми-роб.

— Таажкуб... — Обиджон қизга ҳайрон тики-либ, ёқасини ушлади. — Таажкубанадиган ёри йўл! — деди Дил-бар кескин бир оҳангда. — Сиз уч йил эримиз-да бўлганингизда уангиз Одижон мени бир кун ҳам тинч қўймади: қарвга борсам, орқамдан соғай эргашиб юрди. Бир кун мактабдан кеч чиққанимда синфдошим Анаворон кузатиб қўй-ганда Одижон уни йўлда пойлаб, у қайтаёт-ганида ёқасидан олиб, дарё бўйига судрабди. Ик-кови роса муштлашибди. Кейин уларнинг маса-ласи синф йиғилишида кўрилди. Шу ҳам иш бўлими, Обиджон ака!

— Улимдан хабарим бор, бундан хабарим йўқ. — Уксининг сadoқати бу даражага бориб етганидан беҳабар Обиджон лабини тиллаб қол-ди. — Оббо, тентаг-ай... Мен унинг адабини бе-риб қўяман!

— Керемас! — Дилбар турган ерида бир силкинди. — Умуман, мени тинч қўйинг! Уйимиз атрофиде айланганим ҳам, йўлимни пойлашни ҳам бас қилинг! — Қиз маҳл билан шундай де-дида, Обиджоннинг қўлидаги туғунини тортиб олиб, қоронғи соҳилда бир тутам қизил олов этиб турган ерга, отаси қайнатаётган кумгон то-монга чопқиллаганча югуриб кетди.

Обиджон турган ерида бир неча дақиқа тош-дай қотиб турди, кейин сал ўзига келган, вағил-лаб оқибган дарё бўйига келиб ўтирдан-да, қал-қиб қалқиб шовуллаётган қорамтир сувадан хо-вучини тўлириб симириди, тўймади, муздай чуқуқ сувадан яна уч-тўрт ҳовуқ ичган, бир оз ҳовир босилиб, майда шовал устида қўқайиб ўтирган-ча ҳовига берибди. Дарёдан унинг ёнига устоз Навоийнинг бир газалидан икки қисм келди: Ер кетдики, қўнғилим тўла овоз қилибди; Андижон, қўнғилим тўла овоз қилибди.

У Дилбарнинг даҳшомидан аввал анча рақиж-ган бўлса ҳам, аммо қизнинг сўзларини чуқур-роқроқ ўйлаб, танасига сингдирган, унинг бир миҳлатдан ҳам эканлигига ишонч ҳосил қилди: чиндан ҳам нега у Обиджон билан биринчи кў-ришдаёқ оғи остидан олтин танга топган киши-дай қувонсин? Хўш, Обиджон ўзи ким бўлибди-ю, Дилбарга нима оқибат кўрсатибди? Хўш, бошқа йигитлардан нимаси афзал? Бу ермида хизмат қилган бўлса, бошқа йигитлар ҳам хизмат қилиш-япти; бу қўрилишда ишлаётган бўлса, бошқалар ҳам ишляпти; у Дилбарга қўнғил қўйган бўлса, балки унга қўнғил қўйган бошқа йигитлар ҳам бор-ди! Энди ақл билан ҳуси масаласига келсак, Обид-жон бу борада ҳам ўртача, балки ўртачадан пастроқ йигит... Хўш, модомки шундай экан, у нимасига ишониб, Қоредарнинг тавҳо пўзалига

ошиқликини даъво қилибди!

Шундай мулоҳазалар Обиджоннинг юрагиде яниб турган гурур ўтини бир қадр пасайтирди. У қорамтир кўнгдай ёниб юлдашлар шодаси о-стида соҳилда қўқайиб ўтирганча ўқийди, иш-а, умуман ҳаётда шу қўнғича босган йўли жуда қис-қа эканлигига, ҳали уни қаттиқ меҳнат, машақ-қатлар тўла улкан жабҳа кўтаётганлигига қаноат ҳосил қилди. Бироқ, «қоғуида—шайтон». У Дил-барни астойдил севиб қолганининг бу оқшом чуқурроқ ҳис этди ва эрталабдаги баҳодирлар-дай, охирида бахт албатта қилиб боқадиган ха-тарли йўлни ўзликесил танади.

У қирғонда истиқбол режаларини чизганча ўй сўриб ўтираркан, тепарондаги ёлғизоёқ йўлда майда шовални ёчирлатиб босиб келаятган Дил-барнинг шарпасини сездида, ўриндан туриб, ўша ёққа тикилди. Тутун кўтарган қиз қоронғида чопқиллаганча тез юриб боради, худди йўл бў-йидаги тўнғача парво қилмагандай, сув бўйида қаққайган йигитга ҳам парво қилмай ўтарди... Обиджон ўзининг шу ердалигини билдириш учун томонини қириб йўталиб қўйди. Лекин, Дил-бар у қўқайиб ўтирган тарафга қайрилиб ҳам қарамади...

ҚИЗ қўздан қўйиб бўлган, Обиджон Илхом қисин билан суҳбатлашиб, мироб-домланинг қўн-лига қўл солиб кўришга қор бериб. У қодирга жўнлашганда Илхом ака қалин май-са устига тўшлаган гўлдон намаида ёнига қум-гоинки қўйиб, чой ичиб ўтирарди.

— Ассалоому алейкум, домла, зерижмай ўтириб-сизми! — Обиджон Илхом аканинг қаршисида таъзимга эгилиб, қўл узатди.

— Э, кел, аскар йигит! — Мироб томирлари бўртиб чиққан тошдай қаттиқ қўллари билан Обиджоннинг қўлларини маҳкам қисиб кўришар экан, тийрак митти кўзлари мугъомбирона кўлди.

— Ҳалиги сенмикинг қизининг ёнида вағиллаб келаятган!

Азбаройи хижолатнинг эфридан Обиджоннинг манглигини соғуқ тер қолди.

— Ҳа, менкидим... — Обиджон ҳамон тик тур-ганча жавоб берди. — Қизингиз ёлғиз келаят-ган экан, ҳамроҳ бўлдим.

— Ҳа, ҳа... Дуруст... — Мироб домла дўппи-сини боқидан олиб, оппоқ оқарган сийрак сочи-ни силлаб қўйди. — Нега энди келавермадинг?

Кени, ўтир, бафуржиз суҳбатлашимиз.

Обиджон миробнинг қаршисига тиз қўйиб ўтирди ва қизидан эшитган даҳшомидан отасидан яшириш учун гапни бошқа ёққа бурди:

— Домлажон, сиздан бир нарсани сўрамоқчи-ман: ҳов ананга тоғ тепасидеги тош масаласида... Одамлар уни «Қамлитор» дейдилар. Шил-ша-монини ҳам таройиб: юзига парда тутган кеска бир аёл кўзе кўтариб тургандай... Сиз, отахон, қўнғил қўрган одамсиз, менга шунини тушутириб

беролмайсизми?

— Бу ривоятни Қамлиторда кўпчилиги била-ди, Илхом ака кўза кўтариб турган кеска аёл шиконидеги улкан тошга тикланганча қикоя қилди: — Қадим замонларда мана шу тоғда бир чол билан қамлитор яшганлар, уларнинг ақлу-хуснада ягона ёлғиз қиз бўлган. Бу қиз Қоредардаги мироб йигитни севган. Чол-қамлитор буларнинг тўйига ҳозирлик қўриб юрганларида бир шахзо-да лашкарини бошлаб овга келиб қолган. У қиз-ни кўриб, ошқик шақдо бўлган ва унга ўқилгани учун совчилар юборган. Қиз шахзоданинг тала-бини рад этган, чол-қамлитор унинг совчиларини куруқ қайтариб юборганлар. Бундан газабланган шахзода йигитни ўлдирди ва қизни зўрлаб олиб кетиш пайига тушибди. Аммо, қиз билан йигит бир кечада қўйиб бўлибдилар. Орадан бир неча йил ўтибди. Севилганлар гор ичиде беркинбиб яшаб, икки ўғил кўрибдилар. Лекин, шахзода кунлардан бир кун қирда бугдой ўраётган ўша йигитга — энди эса, икки ўғилнинг отасига дуч келиб, лашкарлари ердимида уни асир олибди ва кейин тигдан ўтказибди. Йиллар ўтиб, шахид-нинг ўғиллари ўлғайибди, онасига мададор бў-либ, қирда бугдой экиб тиркичилик қилишибди. Бироқ бир неча йил кетма-кет кўроқчилик қорала-вериб, улар оч

КОСМОНАВТЛАР ШАРАФИГА

Боши биринчи бетда

лаб олинган. Залининг икки томониди деворлар лойҳада белгилангандек, махсус бўртган шакллардаги сирли сополлардан иборат бўлиб у юқори томонга оқ зангори рангдан аста-секин туғ зангори рангга айланиб, йўловчи кўз унгда гўё бепон осмон, сирли кoinот пайдо бўлгандек ҳиссиёт туғилади. Лойҳада шунчаки чизилган, осмоннинг махсус жисмлари шаклидаги бу кўриниш энди кўз олдимизда аниқ ва ёрқин образларда космос, ватанимиз космонавтикасининг тарқиёт босқичлари ҳақида ташуна беради.

Расомлар бу ерда юрак кўри туғиб бор маҳоратларини ишта солиб меҳнат қилганлари кўриниб турибди. Расмларнинг ҳаммаси ҳақида ҳам кўп илқ гаплар ай-тиш, ҳар бирига батафсил тўхталмиш мумкин. Амо аммоний таъноси билан уларнинг айрим-лари ҳақида фикр айтмоқчимиз. Маана, рўпарамида Улуғбек ва Цюльковский портрети. Шу улуг алломалар суратлари билан зал тасвири бошланади. Сўнг космосга оид турли сюжетлар, кoinот ҳақида ҳикоя қилувчи ранг-баранг тасвирлар, осмон жисмларининг равиш маънодаги акси.

Ўзбекистон классик адабиётида қадим-қадимдан гўзаллар неҳраси ойна қўйилган «Ой» деб номланган суратда ойнанинг ярим ўроғи, ойкезар, ажойиб ва гаройиб кратерлар ва яна аёл тимсолидаги ой шакли...

Ана-ука расомлар Ариольд ва Виктор Ганлар ижодининг юксак чўққиларидан бири саналган академик Сергей Корольев космонавтлар Юрий Гагарин, Валентина Терешкова, Алексей Леонов, Владимир Жибиковнинг сиймоси маҳорат билан яратилган. Табиийки, кoinот ком-

позициясини умумий тарзда қамлаб тасвирлаш осон эмас. Расомлар, шубҳасиз, тўғри йўл таллаб кини-уч йил ранг воситасида безаклар яратганлар. Рангларнинг тўғри танланиши ҳам ҳар бир асарнинг ёрқин ва тўлақонли, аниқ яратилган омил бўлган бўлса, нафис чизилган ва ёрқин бўёқлар композицияларнинг бадиий жиҳатдан пухта ишланишига хизмат қилган. Оди мато юзидидаги тасвир сирланган сопол деворларнинг тинч ян-лоси билан ҳамоҳаз мослаштириш ишланганлиги ҳам санъаткорлар маҳоратидан бир нишона беради.

Кўнш рангдаги шиша қоплама девор безаклари чаройли чиққанлигини таъкидламоқ лозим. Муаллифлар фикрига кўра бу мовий шиша декорациялар кумуш рангли тўқилар каби жиллоллаб туради. «Микон» заводидида ишлаб чиқарила бошланган маҳсулотнинг биринчи қисми мовий рангли бўлди. Шу ўринда бир савол туғилиши мумкин. Нима учун айнан шиша танланди?

Бирор ердаги метро қурилишида ҳали бу усул қўлланмаган. Шунинг учун бундай савол туғилиши табиий, албатта. Саволга мутахассислар бундай жавоб берадилар: «Бу материал ҳар томонлама қўлайликка эга, у ҳам букилувчан, ҳам ялтироқ, ҳам товланувчан хусусиятга эга бўлиб, бизнинг мўлжалдаги девор учун аниқ мўлдоо эди.

Энг муҳим мўлжал эса майдоннинг яхлит бир кўринишига эга бўлишига, нурлари эса шифтга ёри-тиб «Сомон йўли»ни тас-вирлашга хизмат қилиши лозим эди. Ҳа, айнан шундай — «Сомон йўли» — улкан шифтнинг ба-диий безати сифатида юзлаблар тўла осмонни эслатади.

В. СТРИНЬОВСКИЙ

— ГАЗЕТХОН ИЛТИМОСИГА КЎРА

АЧЧИҚ СУВ ШИФОХОНАСИДА

Ҳурматли редакция!

Бир неча йилларги, юрак-томир хасталигига чалинганман. Тез-тез касалхонага тушиб тураман. Бу орада бир неча санаторияларда ҳам бўлдим. Ҳозир анча яхшиям. Одамлар Кисловодск шаҳридаги санаторияларни хусусан «Ўзбекистон» санаториясини маъташди. Шу ҳақда маълумот берсангиз?

Анжигон

А. ҒУЛОМОВ

Кисловодск — маҳаллий тилда аччиқ сув демандир. Бош Кавказ тизма тоғларни эгатида жойлашган бу гаройиб мас-канда ярим асрдан ортқи, «Ўзбекистон» санаторияси иш-лаб турибди. Мухбиримиз газетхон илтимосига кўра сана-тория бош врач Худойберди РАҲМЕДОВга телефон орқа-ли бир неча савол билан мурожаат этди.

МУХБИР. Худойберди Ра-ҳмедов, Кисловодск шаҳри-нинг машҳур бўлиб кетганида бу ернинг хавоси ва маданий суварли билан бирга адабиёт-нинг ҳам хизмати катта. Маълумки, бу шаҳарда рус ада-биётининг Пушкин, Лермон-тов каби буюк даҳолари бў-лишган. Ўз асарларида ана шу шаҳар билан боғлиқ воқеа-ларга ўрин беришган.

Х. РАҲМЕДОВ. Жуда тўғри айтдингиз. Единиговда бўлса, Лермонтов Кисловодскини шун-дай тасвирлайди: «...Нарзан-ни баҳодир булук эмас. Шу ер-нинг кишилари Кисловодск хавоси шикмукбабига чор-лайди. Маъшуқ этагиде бош-ланган ҳамма романлар шу ерга қилиб диҳокисига етади, дейишди. Нарзанкият, бу ер-нинг ҳамма нарсаси — ару-гон хибобларнинг тангадди орфот тушмайдиған сояларни ҳам, уларнинг тағидан тошдан тошга сакраб шариллаб оқа-чи ям-йил тоғлар орасидан ўзига йўл солиб кетувчи сой ҳам, жим-жит ва қопқоронғи дەرвлар ҳам уларнинг ҳар томонга тизилиб кетган тар-моқлари ҳам байанд-бонанд жануб кўнгалари ва оқ ак-цияларнинг қиди билан тўл-ган хушбўй кўнгалар ҳам водийнинг охирига етиб ол-динма-кетин чопиб борувчи ва Подкумовск қулоғичи муз-дек сояларнинг ҳаммаси лавза-ли аллаллаб турмиш ҳам — барн одамга сирли туюлади.

Назаринда, ушбу тасвирга ана бирор бир манзарани тирмаш ортқи. Шунинг ўзи-да бутун бир поэзия мукса-самлашган деб биланам. Ал-батта, Кисловодскининг бундан бир ярим аср аввалги манза-расида катта ўзгаришлар бор. Агар бу водий бир пайлар, чор Россиясининг дам оладиг-ган, кўнгалушчилик қилганган жойи бўлган бўлса, эндиликда

бу ерда меҳнаткаш халқ ўзи-нинг саломатлигини тикламоқ-да. Ҳозир бу ерда ўттизга яқин санатория бўлиб, ҳар йили Кисловодск маҳо шифо-хонасида бир миллионгача одам дам олиб кетади.

М. «Ўзбекистон» санатория-сида ўзбекистонлик тизматчи-лар анчагина бўлса, керак! Х. Р. Бор-йўти беш киши-миз. Мен, раҳимам — Мах-сум Ганиев ва фарзандла-римиз, мактаб ўқувчилари — Алишер, Жамшид, Нигоралар. Биз ўзимизни худди ома юртимиз ўзбекистондаги-дек ҳис қиламиз. Бу ернинг хавоси ҳам худди Тошкент атрофидидаги масканларга ўх-шаб кетади. Бундан ташқари санаторияда асосан ўзбекистон-лик меҳнаткашлар даволана-ди. Санаторияда ҳар йили уч мингга яқин дала меҳнаткаш-лари, ишчи ва хизматчилар ўз саломатлигини тиклаб қайтади-лар.

М. Кисловодскда дам олган кишилар «Хаво қасри» ҳақида тўқиллаиб кўп гапирганлари-ни эштанамиз.

Х. Р. Аввало шунин айтиш керакики, Кисловодск сана-ториялари юрак-томир касалли-кларини даволайди. Беморлар асосан уч фактор асосида даволанадилар. Булар ҳаво, тик йўлларда пийда юриш, ва марзан сув. Бу ернинг хавоси нонларга жуда бой. Сиз айтган «хаво қасри» то-нин «Катта эгара» деб номлан-ган жойига чиқарилганда тепалик бўлиб, бу ернинг хавоси пастдагига нисбатан нонларга анча бой, «хаво қасри»га олиб чиқувчи йўла-лар шундай бир ҳисобитоб билан қурилганки, киши қанча юрса ҳам чарчамайди, телега кўтарилгандаги гуё сезмайди. Дам олувчилар сахар туриб ана шу «хаво қасри»га пийда чиқадилар, сўнг сув ичгани келишади.

МАТБААЧИЛАР МАСКАНИ

Биз сизга ҳикоя қилмоқ-чи бўлган хунар даргоҳи Тошкент шаҳрининг Чилон-зор районидида жойлашган. Бу С. Стрелков номидаги 9-хунар-техника билим юрти-дир. Бу ерда асосан тўртта мутахассислик бўйича касб ўргатилади. Қўлда ва машин-дада ҳарф терувчи, печат-никлар ва муқовачилар. Би-лим юртини ҳар йили уч юз нафар ўқувчи битириб, ўз касблари бўйича ишга йўл-ланма оладилар. Уларнинг асосий иш базалари — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашри-ятининг Меҳнат Қизил Бай-

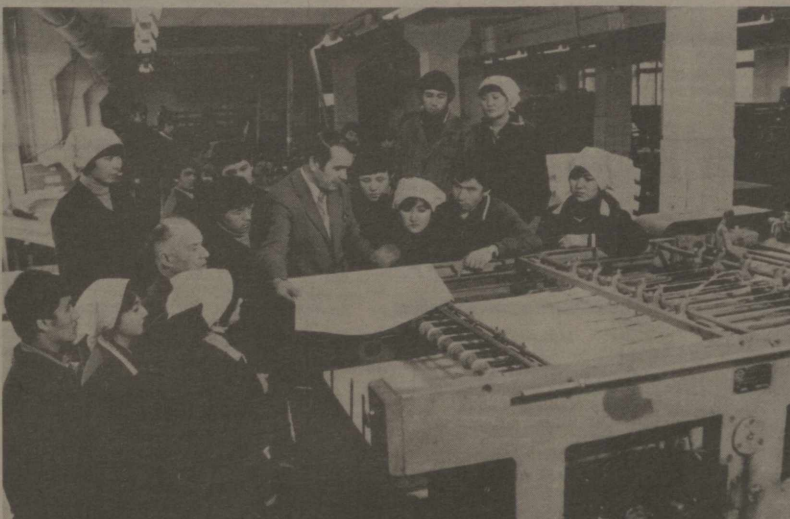
роқ орденли босмохонаси ва «Матбӯт» бирлашмаси ҳи-собланади. Билим юрти ярим асрдан ортқи тараққиёт йўлини бо-сиб ўтди. Шу давр ичида бу даргоҳни битириб чиққанлар республика матбааси ва бос-махоналари ривожига муно-сиб ҳисса қўшмоқдалар. Ўз-фаолиятини «Кругловра-шалка», «Линовальная», «Краузе» сингари оддий ҳарф терувчи машиналари-дан бошлаган билим юрти устахоналари ҳозир «2ПД5», «ПСА-3», «ПД-3», «Н-140», «Россия» каби замонавий машиналарга эга.

Бугунги кунда нони рес-публикага танланган та-хникли матбаачилар — Мах-муд Иброҳимов, Мақсуд Солиқова, Темир Иброҳимов, Наталья Четшева, Светлана Андреева, Олимпиада, Хамидулла Шобоев, Ак-мал Ботировна, Исрол Шо-ғуломов, Октябрь Қодиров, Тухфатулла Обидов, Хамид Шомоҳамудов билим юрти-нинг собиқ талабалари. Уларнинг кўпчилиги «Ўзе-бекистон ССРда хизмат кў-ришган маданият ходими» у-новига сазовор бўлишган. Билим юртида Х. Олимов, Г. Макарова, В. Усмонов, С.

Охунов, Р. Белькова синга-ри ўз ишнинг билимдонли-гидан ишлаб чиқариш та-хники мастерилаи ёшларга хунар ўргатмоқдалар.

—Қўлда хунари йўқ одам меваси дарахтга ўх-шайди, — дейди билим юр-ти директори, республикада хизмат кўрсатган ўқувчи Маҳаммадхон Самиев. — Киши ёшлигиданоқ бирор хунарга меҳр қўйиши ке-рак. Шунда у жамиятдан ўз-ишнинг топади, бахтга эри-шайди. Ёшларнинг касб ўр-ғанишлари учун партия ва ху-куматини ҳамма жойда ху-нар-техника билим юртлари-ни очиб қўйган. Лекин ўз фарзандига хунар ўргатиши барча ота-оналар ҳам тўғри тушунавермайдилар. Гўё баъзиларнинг назарида би-лим юртларида паст баҳода ўқиган, худди ёмон болалар ўқигани керак. Баъзилар эса бу иккинчи даражали нарс-а, деб қарашади. Буларнинг ҳаммаси нотўғри. Узоқ йил-лик тажрибаларидан келиб чиқиб шун айтмоқчиманки, хунарни катта-кичиги бўл-майди. Фақат уни пухта ўр-ғаниш керак. Ҳақиқий меҳр ва ўқир эҳди билан ўр-ғаниш хунаргина кишини элта танитади.

...Шу кунларда билим юрти қабул комиссияси бў-лажак талабалар билан га-в-жум. Бу ерга хунар ўрганиш истагини билдирган ёшлар ҳужжат топширмоқдалар.

Бу ерда ҳар бир сабоқ мазмунли ўтади.

МАДАНИЙ ҲАЁТ

Ўзбекистон ССР ва Ўзе-бекистон Компартиясининг 60 йиллигига бағишлаб «Сўх» совхозидида ўтказилган та-нанада турли касб соҳиб-лари — революция ва Улуғ Ватан уруши ветеранлари, илғор қолқоччилар шоир ва ёзувчиларни учратиш мумкин эди.

Анжигон қизгин мушон

рага улаиб кетди. Ўзбеки-стон Ленин комсомолы муко-фотининг лауреати Ўлдош Сулаймон, шоирлардан Ма-лика Мирзаева, Ҳабиба Абдуҳакимова, Муътабар Ғуломова ва бошқалар ўз шеърларидан намуналар ўқиди.

М. ЭГАМБЕРДИЕВА

Фаргона

Доғистонда Қорақалпоғис-тон адабиёти ва санъати кунлари олдидан «Қорақал-поғистон» нашриёти Расул Ҳамзатовнинг «Тоғ юлдузи» китобини босмадан чиқарди.

Шеърларни қорақалпоқ-тига Ибройим Юсупов би-лан Тоғқидиқ Сейтжанов таржима қилишган.

Т. ҚОБУЛОВ

Республика Соғлиқни сақлаш министрлиги музе-ида фото кўргазма очилди. Ўзбекистон ССР ва респу-блика Компартиясининг 60 йиллигига бағишланган та-ш-кил этилган бу кўргазмада ўлкамизда инқилобдан кейин медицина соҳасида эришил-ган ютуқлар, айниқса сўнгги йилларда жарроҳлик фаниди яратилган нафисиятлар, улуг олимларимизнинг қўлга киритаётган муваффақиятла-ри тўғрисида ҳикоя қилина-ди. Шунингдек, музейда Абу Али ибн Сино ҳаёти ва фаолияти ҳақида ҳамма у

яшаган давр табobati хусу-сида маълумот берувчи ки-та илги элти очилди.

Ўзбекистон ССР Давлат санъат музейи, ҳодимлари республика тўғрисида бағиш-лаб кўргазма залларини янги асарлар билан бойитмоқ-далар. Янгида қардош респу-бликалар санъати бўйичаги расомлардан И. Грабарнинг «Баҳор», С. Герасимовнинг «Савдо ристаси», Л. Брод-скийнинг «Бз оқшом», А. Меликониин «Дугоналар», А. Омонгелдиевнинг «Овул» асарлари ва ҳайкалтарош З. Виленисининг бронзадан

ишланган «Кўйроқч тугган қиз» ҳайкали ҳам кўйилди. Бўлимдаги полотнолар ора-сида республикамиз ҳаётига бағишланганлари ҳам бор.

Шу йилнинг сентябрь ойи-да Грецияда Ўзбекистон халқ амалии ва тасвирий санъати асарларидан ташкил топган кўргазма, намойиш этилади. Чет эллар билан дўстлик ва маданий алоқа қилиш Ўзбекистон жамияти ташаббуси билан уюштири-лаётган бу кўргазмани рес-публика Давлат санъат му-зейи ҳодимлари тайёрла-моқдалар.

Кубалин ёзувчилар Х. Путило ва Р. Релиадов Самарқанд маҳмон бўлиб, шаҳар марказий кутубхона-сида китобхонлар билан учрашув ўтказдилар.

Меҳмонлар Самарқанд таассуротлари, ўз ижодий режалари ҳақида гапирдилар, китобхонларнинг саволлари-га ҳам жавоб қайтаришди.

МОДИЛЬЯНИ АСАРЛАРИ КЎРГАЗМАСИ

Бобур номидаги Анжигон област кутубхонасида ита-лиялик расом ва ҳайкал-тарош А. Модильяни тўғриси-дан кўнш 100 йиллигига бағишланган китоблар кўр-газмаси очилди.

Аттиги 36 йилгина умр кўрган А. Модильянининг энг яхши полотнолари барча халқларнинг маънавий мул-кига айланиб қолди. Кўргаз-ма экспозицияси буюк рас-сом нони биринчи марта тил-га олинган Илья Эренбург-нинг «Одамлар, йиллар, ҳа-ёт» китоби билан бошлана-ди. «У инсоийликнинг му-каммал характериини яратди, —деб ёзганди И. Эренбург. —У инсоларга нисбатан со-

вуқдонлики асло ёғирмас-ди. Анна Ахматованинг «По-зия кун» (1967) тўпламида А. Модильяни ҳақидаги қо-риралари ёрилган. Шоира у билан 1910—1911 йил-ларда Парижда учрашган. Кейинчалик санъатшунос В. Виленикин А. Ахматова архи-видан унинг Модильянига бағишлаб ёзган шеърини топган. Экспозицияда шу шеърининг яратилиш тарихи ҳақида ҳикоя қилинади. Китобда расом ижодини чу-қур таҳлил қилиш билан бирга ўша давр Париж му-ҳити ҳақида ҳам қўлаб қи-яшқарли таассуротлар берил-ган. Бу монографияга рас-сомнинг 1911—1919 йил-

ларда яратган асарларидан намуналар киритилган. Шу-нингдек, расомнинг кўргаз-мидан ўрин олган «Пабло Пикассо ва Маргарита пор-третлари», «Хизматкор қиз», «Қора бўйинбоғ ўраган хо-ким» асарлари томошаби-ларга манзур бўлмоқда.

60-йиллар бошларида мам-лакатимиз кино экранларида таниқли француз режиссери Ж. Бенкенининг «Монпарнас 19» фильми намойиш қи-линиган эди. Бу ролин Фран-цининг таниқли актёри Жерар Филипп ўйнаган. Бу ҳақда кўргазмадан ўрин ол-ган Г. Шмюковнинг «Жерар Филипп» китобида ҳикоя қи-линади.

Т. МАДРАҲИМОВА

М. Ҳамюртларнинг беими-нат хизмат кўрсатган врач ҳамма даҳшадорлар ҳақида ҳам гапирсангиз.

Х. Р. Санаторияда касбига меҳр қўйган кишилар меҳнат қилишади. Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган врачлар В. Радомская, Н. Гогричани, ҳамширалардан А. Поликина В. Петрова ана шулар жумла-сидан. Мен эътиборингизни санатория эсдалик дефтарига ГДРлик бир гурупа дам олу-вчилар томонидан ёзилган сўзларга қаратмоқчиман: «Рос-тоқ оқоғидан келган бизнинг турист гурупамиз «Ўзбекистон» санаторияси билан танишмиш шарафига муассар бўлдим.

Бу ерда ўзбекистонлик дала меҳнаткашлари, ишчи хизмат-чилар дам олишаркан. Уларга кўрсатилаётган ҳамжўрликни кўриб хурсанд бўлдим. Сана-ториянинг барча врачлари ва ҳамширалари маъсулотили вазиранинг баҳармоқдалар. Ин-сон саломатлигини тиклашда ёрдам бериш дунёдаги энг шарафли вазифадир».

СУРАТДА: режиссер Гнез Шермухамедов бошчи-лигидаги ижодий гурупа янги бадиий фильм устидаги ишчи нийосига етказмоқда. С. МАҲКАМОВ ФОТОС

Эмонуэль КАЛОНТАРОВ

Ўзбек совет тасвирий санъати оғир жудалика уч-ради. Ўзбекистон ССР халқ рассоми, Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат му-кофатининг лауреати Эмо-нуэль Калонтаров 5 августда 52 ёшида тўсатдан вафот этди.

Э. Калонтаров 1932 йил-да Самарқанд шаҳрида ту-ғилди. Тошкентдаги П. П. Беньков номидаги расомлик билим юртини ва Бутун-иттifoн кинематография да-влат институтини битир-ди. У 1959 йилдан то умри-нинг охиригача «Ўзбек-фильм» киностудиясида фи-льмларнинг постановкачи рассоми ва бош рассом ва-зифаларида ишлади. Бу ки-ностудияда 25 йил ичида унинг иштироки билан 20 дан зиёд бадиий фильм суратга олинди. Булар ора-сида «Уйғониш», «Улугбек юлдузи», «Фавкуллода ко-миссар», «Тошкент — нон шаҳри», «Инсон қушлар ортидан боради», «Даҳонинг ёшлиги» сингари бир қатор замонавий, тарихий ва та-рихий-инқилобий мавзудаги ажойиб картиналар бор.

Э. Калонтаров кинодан ташқари тасвирий санъат соҳасида ҳам самарали иш олиб борди. Унинг мўйқала-

мига мансуб кўпгина асар-лар халқаро ва Бутунитти-фоқ миёсидида дипломлар ҳамда мунофотлар билан таъдирланган эди.

Э. Калонтаров ижодий ишни педагогик фаолияти билан муваффақиятлик қў-шиб олиб борди. У А. Н. Островский номидаги Тош-кент Театр ва расомлик санъати институтининг театр ва кино декорацияси санъати кафедрасига му-дирлиги қилиб, театр ва ки-но учун ўқиб-лаш ёш рассо-млар тарбиялаш ишига сал-моқли ҳисса қўшди.

Э. Калонтаров катта жа-моат ишларини олиб борди. Ўзбекистон Расомлар сою-зи правленисининг секре-тари, республика Кинемато-графиячилар союзи правле-нининг аъзоси эди.

Ажойиб инсон, истеъ-додли рассом бўлган Эмонуэль Калонтаровнинг хотираси уни билган, у би-лан бирга ишлаган барча кишилар қалбига абадий сақланади.

Ўзбекистон ССР Мада-нийт министрлиги, Ўзе-бекистон ССР Кинемато-графия давлат комитети, Ўзбекистон Расомлар союзи Ўзбекистон Кине-матографиячилар союзи.

ЗАМОН ВА МАФКУРАВИЙ КУРАШ ЛОС-АНЖЕЛЕСДАГИ НАЙРАНГЛАР

Олимпия ўйинлари улкан спорт байрами сифатида халқ-лар ўртасида дўстлик муноса-батларини қорор топтириш ҳисоби учун хизмат қилди, дейилади Олимпияда ҳарти-сида. Бу олижаноб ният бир қанча мамлакатларда бўлиб ўтган олимпиядадевлар, жу-младан, Монреаль, Москва, Са-фаводега ўтказилган спорт му-сосбакаларида ўзининг ёрқин ифодасини топди. Лекин Лос-Анжелосдаги XXIII олимпияда АҚШ ҳукмрон доираларининг сиёсий ўйинлари майдонига айлантирилди. Рейган ҳукума-ти олимпиядага тайёргарлик-нинг дастлабки босқичларида-ноқ бу мусосбаларни социал-листик мамлакатлар, шунинг-дек, ривожланмаётган давлат-лар спортчиларидан «ҳимоя қилиш» йўллариини ахтарди.

Советларга қарши кампания-лар уюштирилди. Олимпия ҳартишини бузишлар, уни тан олмасликка ўринишлар, илғор оғилардан ўз мақсадлари йў-лида фойдаланишлар кучайди. «Натика» чакки бўлмади. 40 дан ошди давлат олимпиядада қатнаша олмаслик ҳақида ке-роҳ қабул қилинган мажбур бўлди. Лос-Анжелос олимпия-даси АҚШнинг ҳозирги пайтда олиб бораётган ички ва та-шқи сиёсатининг моҳиятини яна бир қарра намойиш қилди.

Хўш, Қўшма Штатлар XXIII олимпияда ўйинларига ки-мларни тақлиф қилди? Ки-млар олимпияда қатнашиш тўғриси-да қилмоқда? Маълумки, бу борада Марказий разведка бошқармаси етакчилиги ўз кўнги олган. Улар асосан эн-ди тараққиёт таътибига мамла-катларга нисбатан актив қар-шилик кўрсатишмоқда. МРБ ташаббуси билан, Африканинг ЖАР билан қичи муносабатда бўлган бир қатор давлатлардан ва Гренададан олимпияда мусосбаларига қарш ўзлари истама-са-да, спортчилар олиб келинди. Улар, гўё шу билан, жамоатчилик олдида АҚШ ҳу-куматининг бу мамлакатларга нисбатан тўтаётган агрессия ҳаракатларини пардаламоқчи ва олимпияда мусосбаларига кўпроқ давлатларини жалб қи-лганликлари кўрсатмоқчи бўлишлар.

Олимпиядаданг яна бир «қиз» меҳмони Исроилнинг сиёсий террорчиликка итти-сослашган «Моссад» разведкаси-дир. МРБ билан ақидан ҳам-корлик қилувчи мажбур та-шқи олимпия мусосбаларини ҳавфсизлигини таъминлаш хизматида фаолият кўрсатиш-ла бу ердаги «ишонсиз элемен-т» — ирчиликка қарш ку-рашувчилар ва илғор тарақ-қилувлар жамоатчилик та-шқи олимпияга қарш ҳаракат қилмоқда. Айни пайтда, Ва-шингтон «Моссад»дан ўйинлар давоминда спортчиларга қарш террорчиликни амалга оши-ришда восита сифатида ҳам фойдаланмоқда.

АҚШнинг Хинд океани ҳа-васидаги регионаллар жумла-дан, Ҳиндистонга нисбатан аг-рессия сиёсати олимпияда кунларида янада аж олдирил-ди. Лос-Анжелосда ўз штаб-квартираларига эга бўлган, Ҳиндистоннинг Пенжоб шта-тидаги сепаратчи гуруҳлар та-шқи хизматини «Ўзғинидаги Халистон ҳукумати» террор-чилари «Кашмирини овоз қи-лиш фронти» ташиклотлари МРБ билан ҳамкорликда иш олиб бормоқда. Бу гуруҳлар халқ спортчиларига мусосба-ларда ҳаёлият беришга ҳамда уларни жисмоний жазолашга иттилоқларини. Олимпия ки-шолари энди эса Ҳиндистонга қарш намойишлар ўтказмоқ-далар.

Эндиликда XXIII ёзи олим-пияда шаҳри МРБ билан ало-қадорликда фаолият кўрсе-тадиган террорчилар ташиклот-лари шарҳига айланишган ҳеч кимга сир эмас. Бу ерда

ҳозирги кунда собиқ фашист жаллодлари, ҳар хил қотил-лардан ташкил топган 165 гу-руҳ ва отрядлар фаолият кўр-сатмоқдалар. Уларнинг кўпчи-лигининг хатти-ҳаракатлари Латин Америкаси ва Африка давлатларига, спортчиларга қарш қартилган. Уларнинг асосий қисми АҚШ Мудо-фаа министрлиги ҳам америка-даги олимпиядадан асосий иштирокчилар сифатида, унинг «голария» учун хизмат қи-лмоқда. Пентагон томонидан ажратилган 77 вертолет, «М-16» типидидаги 330 миллик, «М-16» минг донга яқин ўқ спорт мусосбаларига «қурбонликлари» иштироки берилади. Улаиб му-тахассислар олимпия ки-шоларига ташланди. Лос-Ан-желос олимпия «байрамини» ана шундай қутиб олди.

«Тантанани» америкача «Тинчлик кабутири» ҳисоб-ланган «Бомбардимончи» ла-қабли бургут стадион узра ай-ланиб ўчиб, олимпиядаданг беште халқаси устига келиб қўнган ҳолда очиб бериш лозим эди. Албатта, одадгаги кабултарлар ўринга Лос-Анже-лосда бургутнинг танланиши бежиз эмасди. Аввало, бу қушнинг акси АҚШ давлат гербига таширилган. Қола-верса, ҳукмрон доиралар бу билан АҚШнинг халқроқ миқ-дасидаги геомонлигига ҳам иш-ро қилмоқчи эдилар. Лекин бу иш амалга ошмади. Ургатил-ётган бургут машқ пайтда ўлиб қолди...

Айни пайтда Оқ ўй бош-лиги Рейган ҳам олимпияданг очиш марраида ўз ниятлари-ни тўла амалга ошира олмади. У ҳаёмонданг ёки ХОК (Халқаро олимпияда комите-ти) томонидан унга олимпия минбаридан сиёсий сифата-бозлик мақсадидида фойдале-маслик тўғрисидаги телебон-берилган ўчунчи ҳар ҳолда ҳам гапирди. (Маълумки, бу-дай телебонга 1936 йил Гер-манияда олимпия ўйинлари очилиши

